

Marlena Faron (faronmarlena@gmail.com)

Agnieszka Kochan (agnieszkakochan6@wp.pl)

Justyna Liszka (justyna10-23@o2.pl)

*Studenckie Koło Naukowe Geografów Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie
ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków, Polska*

Metodyka pomiaru ruchu turystycznego i badania ankietowego w Pienińskim Parku Narodowym w 2012 roku

Streszczenie

Metodyka badania ruchu turystycznego i technika jej wykonania pozwala nie tylko na dogłębną analizę ilościową osób odwiedzających Pieniński Park Narodowy, ale także na indywidualną ocenę obszaru przez turystę. Jedną z najpopularniejszych metod badania ruchu turystycznego jest obserwacja oraz ankietowanie.

Dzięki trafnemu doborowi punktów obserwacyjnych, a także właściwemu skonstruowaniu pytań zawartych w kwestionariuszach można było dokładnie określić sylwetkę turysty oraz dokonać poprawnej oceny monitoringu ruchu turystycznego. Obserwacja turystów, polegająca na liczeniu osób, miała miejsce w punktach węzłowych, takich jak: Limierczyki, Przełęcz Sosnów czy Przełęcz Szopka. Przedstawiciele Studenckiego Koła Naukowego Geografów Uniwersytetu Pedagogicznego dokonywali pomiaru natężenia ilości turystów w okresie wakacyjnym, gdyż w tym czasie większa liczba osób odwiedza PPN. Kwestionariusz wypełniany podczas monitoringu określał z jakiego kierunku przybyli i w jakim kierunku zmierzają turyści. Ich konkretną liczbę odnotowywano w odstępach piętnastominutowych, w godzinach od 9:00 do 16:00 przez sześć dni. Pomiar uwzględniał również obserwację pogody, w tym stopień zachmurzenia, opad, prędkość wiatru i temperaturę, co miało istotny wpływ na natężenie ruchu turystycznego. Do dalszych zakresów działania należało przeprowadzanie ankiet składających się z 22 pytań. Sześć pytań pozwalało określić m.in. miejsce pobytu oraz zakwaterowanie turysty, kolejne 4 odnosiły się do powodu i sposób przybycia do parku, rodzaju uprawianej turystyki oraz źródła informacji na temat PPN. Ostatnie pytania dotyczyły oceny atrakcji i zaplecza turystycznego badanego obszaru. Kwestionariusz dawał również możliwość przedstawienia własnej opinii respondenta na temat badanego obszaru. Ankiety zawierały także metrykę, w skład której wchodziły m.in. pytania o wykształcenie, dochód miesięczny czy status zawodowy.

Wykorzystywana w trakcie badań metoda monitoringu jest jedną z lepszych na tle innych badań prowadzonych w pozostałych parkach narodowych. Posiada ona jednak zarówno zalety jak i wady. Niskie koszty realizacji, łatwość wykonania obliczeń oraz niewielki obszar PPN przyczyniły się do jej wyboru. Jako ewentualne wady można wymienić zaangażowanie wielu osób do przeprowadzenia badań, ograniczenie czasu liczenia turystów oraz omyłkowość prowadzonych badań (co jednak nie wpływa znacząco na ich końcowe wyniki).

Słowa kluczowe:

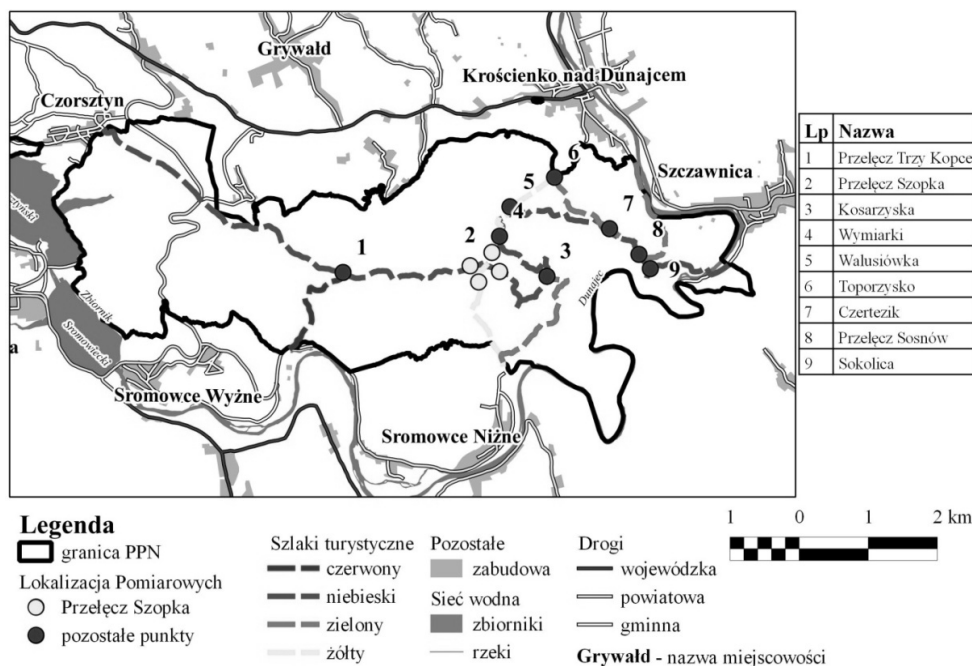
monitoring, Pieniny, badanie ankietowe, metoda, obserwacja

WSTĘP

Monitoring ruchu turystycznego i technika jego przeprowadzenia pozwala na dogłębną analizę ilościową osób odwiedzających Pieniński Park Narodowy, ale także na indywidualną ocenę turysty na temat odwiedzanego obszaru. Studenci ze Studenckiego Koła Naukowego Geografów Uniwersytetu Pedagogicznego podczas trwania Obozu Naukowego Pieniny 2012 podjęli się badania ruchu turystycznego stosując metodę obserwacji oraz ankietowania. Metodyka jest zbiorem zasad i sposobów dotyczących wykonywania jakichś czynności i zmierzania do określonych celów. Ściśle wiąże się z pojęciem metody, która rozumiana jest jako świadomie i konsekwentnie stosowana procedura postępowania do obranego celu. Można więc wnioskować, że metodyka to zasady właściwego doboru i stosowania metod, a te z kolei są gotowym algorytmem działania (Ostwald 2009). Wśród metod stosowanych przez studentów z Naukowego Koła Geografów, w trakcie badań w Pienińskim Parku Narodowym, wyróżnić możemy pomiar, obserwację oraz badanie ankietowe. Według Apanowicza pomiar jest to „przypisywanie liczb przedmiotom lub zdarzeniom zgodnie z określonymi regułami, polega na ilościowym określeniu badanych zjawisk lub cech zjawisk”. Tak przedstawiona definicja pomiaru, pozwala zrozumieć jego najważniejszą idee czyli określenie ilościowe badanego zjawiska. Studenci wykorzystali w badaniach również metodę obserwacji. Obserwacja według Sztumskiego jest to „celowe, ukierunkowane i zamierzone oraz systematyczne postrzeganie badanego przedmiotu, procesu lub zjawiska”. Ostatni etap badań w terenie miał postać badania ankietowego, które także według Sztumskiego „stosowane jest w celu możliwie szybkiego przebadania bardzo licznych zbiorowości, polega na swoistym typie wywiadu – wywiadzie pisemnym, w którym istotną rolę odgrywa kwestionariusz ankiety”. Już w tej definicji dostrzec możemy zaletę badania ankietowego: szybkość w jej przeprowadzaniu oraz możliwość przebadania dużej liczby osób.

Monitoring opierał się na liczeniu oraz określeniu kierunków poruszania się turystów na wybranych szlakach PPN. Odbывał się on w okresie wakacyjnym ze względu na wzrost natężenia turystycznego właśnie w tym czasie. Pomiarzy wykonali studenci dzięki Studenckiemu Kołu Naukowemu Geografów Uniwersytetu Pedagogicznego w dniach 8-10 oraz 12-14 lipca. Wybór takich dni był celowy. Dzięki niemu możliwe było uzyskanie danych o ruchu turystycznym w czasie dni roboczych oraz weekendowych. Badający rozmieszczeni byli w dziewięciu punktach węzłowych (ryc.1) – czyli na przecięciu głównych szlaków, gdzie znajdowała

się jedna bądź dwie osoby. Punkty, w których miał miejsce pomiar zaznaczone są na mapie kropkami. Jaśniejsze punkty to Przełęcz Szopka, natomiast ciemniejsze kropki to: Przełęcz Trzy Kopce, Toporzysko, Kosarzyska, Wymiarki, Walusiówka, Czertezik, Przełęcz Sosnów, Sokolica. Przełęcz Szopka została zaznaczona innym kolorem, gdyż jest to szczególne miejsce pomiarowe, na którym krzyżują się dwa często uczęszczane szlaki. Jest to szlak prowadzący z Krościenka nad Dunajcem oraz Sromowców Niżnych. Przez Przełęcz przechodzi bardzo duża liczba turystów, dlatego w tym punkcie pomiarowym od każdej możliwej strony rozstawione były osoby.

Ryc.1. Mapa punktów pomiarowych.

Opracował: Witold Jucha.

Badania pomiaru ruchu turystycznego dokonano przy pomocy kwestionariusza w postaci tabeli. Obrazuje on nam metodę obserwacji kontrolowanej, w niej w jasny sposób określone jest co, i w jaki sposób jest rejestrowane. Jest to technika, której wyniki można analizować metodami statystycznymi (Nachmias, Frankfurt-Nachmias 2001). W tytule widniały kierunki poruszania się turystów na danym szlaku, np. Przełęcz Szopka- Limierczyki. Takie kwestionariusze były wypełniane w danych dziewięciu punktach węzłowych. Pomiar odbywał się w odstępach piętnastominutowych po których zapisywano w kolumnie liczbę turystów którzy przeszli przez szlak w tym czasie zarówno w jedną jak i drugą stronę. Po upływie

każdego kwadransa sumowano ilość osób, która przeszła przez dany punkt węzłowy. Odbywało się to w godzinach od 9.00 do 16.00. Jeśli grupa poruszała się z przewodnikiem to daną liczbę zakreślano w kółeczko i dopisywano literkę P. W następnej kolumnie określana była pogoda w tym: stopień zachmurzenia w skali od 0 do 8, opady jeśli takie występowały, temperaturę (gorąco/ciepło/chłodno) oraz określenie siły wiatru (słaby/silny).

Wykorzystywana metoda monitoringu posiada zarówno zalety jak i wady.

Wśród zalet obserwacji wymienić możemy:

- właściwe rozmieszczenie osób liczących pozwoliło na określenie natężenia ruchu turystycznego na większości szlaków w Pienińskim Parku Narodowym,
- ustalone 15min. interwały ułatwiły późniejsze opracowanie danych,
- prosta metoda w wykonaniu, charakteryzuje się niskimi kosztami,
- w punktach węzłowych szlaków, w których natężenie ruchu jest duże umieszczone zostały dwie osoby (aby uniknąć błędów związanych z pominięciem turystów).

Wskazać należy także wady:

- obserwacja wymagała dużej liczby osób liczących turystów (początkowo wyznaczonych punktów pomiarowych było więcej, jednak ze względu na niewystarczającą liczbę osób liczących, niektóre punkty pominięto),
- w czasie obserwacji dochodziło do błędów wynikających m.in. z pominięcia turystów, niektórzy turyści mogli być liczeni 2 razy,
- zbyt krótki czas trwania badań zarówno w ujęciu całości jak i pojedynczych dni.

Opisane wady nie wpłynęły jednak znacząco na dokonane pomiary. Jeśli chodzi o dobór godzin czyli 9.00 do 16.00 to czas, w którym turyści najczęściej poruszają się po szlakach. Rzadko zdarza się to w godzinach porannych lub wieczornych co uwidocznione jest w ilości osób uczęszczających w PPN na przykład w czasie 9.00-9.15 oraz 9.15-9.30, gdzie nie zanotowano ani jednej osoby. Dokładniejsze wyniki można uzyskać poprzez zwiększenie liczby dni pomiarowych oraz przyporządkowanie większej liczby osób niż jedna czy dwie, do danych punktów węzłowych.

Istnieją także inne metody pozwalające na liczenie turystów uczęszczających parki narodowe i nie tylko. Szacunkowo liczbę osób odwiedzających Pieniński Park Narodowy określa się licząc ilość wykupionych biletów. Nie jest to jednak metoda miarodajna, gdyż opłaty pobiera się tylko przy wejściu na galerie widoko-

we na szczycie Sokolicy oraz Trzech Koron (Okraglicy). Ponad to bilet kupowany raz umożliwia zwiedzającym wejście na oba punkty widokowe znajdujące się od siebie w znacznej odległości przez co nie możemy stwierdzić czy dany turysta był na obu czy też tylko jednym szczycie. Gdyby opłaty były pobierane przy wejściu do parku wyniki wówczas uzyskane byłyby dokładniejsze.

Inną metodą badania ruchu turystycznego jest monitoring z użyciem czujników ruchu tzw. migratorów. Taki sposób badań przeprowadzono w Tatrzańskim i Babiogórskim Parku Narodowym w 2009r. Szlaki podlegały ciągłej rejestracji ruchu turystycznego, wyniki zapisywane były w interwale godzinnym z rozgraniczeniem na ruch wchodzący i schodzący. We wcześniejszych latach badania odbywały się w oparciu o liczbę sprzedanych biletów oraz kontrolne liczenie turystów. Wykorzystano czujniki pyroelektryczne firmy EcoCounter. Zabezpieczano je w różnorodny sposób w BPN zamontowane były w drewnianym słupku podtrzymującym barierkę natomiast w TPN zabezpieczono je w kopcach z okruszków skalnych.

Dana metoda również posiada zalety jak i wady.

Zaletą z pewnością jest:

- całodobowy zapis uczęszczania szlaku turystycznego co pozwala na nawet godzinną analizę danych odcinków szlaków,
- obustronny czujnik ruchu pozwala nam określić liczbę osób podchodzących i schodzących daną trasą.

Wadą może być:

- rejestrowanie przez soczewkę ciała które posiada wyższą temperaturę niż otoczenie, czyli policzenie jako turystę na przykład zwierzęcia będącego na szlaku.

Podsumowując powyższa metoda pomiarowa jest bardzo nowatorska i możliwe, że będzie miała duże zastosowanie w przyszłości ze względu na dokładność, która dodatkowo wynika z tradycyjnego sposobu liczenia turystów (Buchwał, Fidelus 2010).

Kolejną metodą która być może będzie miała duże zastosowanie w przyszłości jest TelSKART czyli Telefoniczny System Komórkowej Analizy Ruchu Turystycznego. Jest to polski projekt opisujący nową metodę prowadzenia badań nad ruchem turystycznym. TelSKART polega na pomiarze turystów za pomocą telefonów komórkowych dzięki systemowi GSM (ang. *Global System for Mobile Communications*) – najpopularniejszy obecnie standard telefonii komórkowej. Sie-

ci oparte na tym systemie oferują usługi związane z transmisją głosu, danych (na przykład dostęp do Internetu) i wiadomości w formie tekstowej lub multimedialnej. Dzięki temu w stacjach bazowych centrali sterowania siecią danego operatora możemy sprawdzić informacje o stacjach ruchomych przebywających na danym terenie, czyli telefonach komórkowych przedstawionych przez turystów.

Podobnie jak inne metody monitoringu TelSKART posiada zarówno pozytywne jak i negatywne cechy.

Zaletą metody może być:

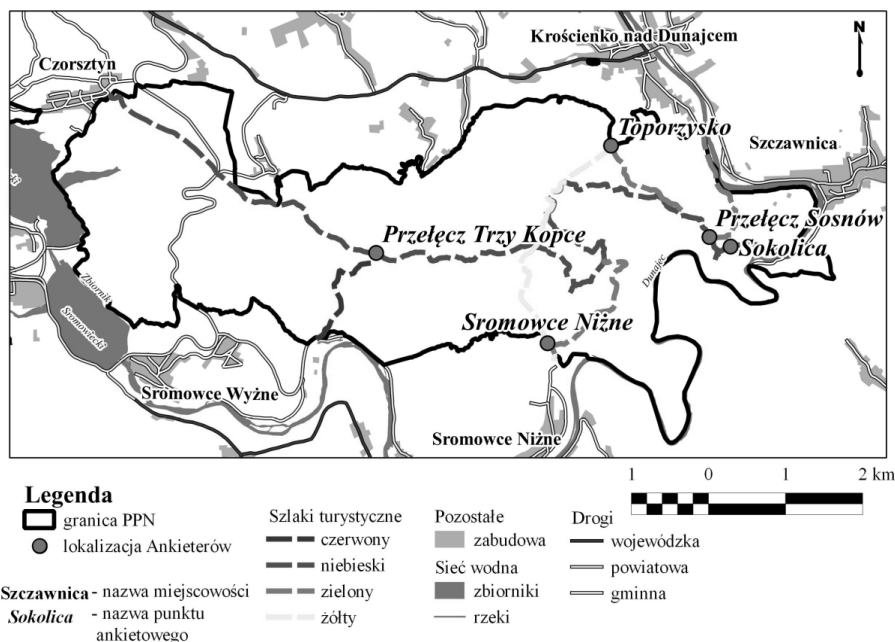
- ogólna dostępność aparatów telefonii komórkowej posiadana niemalże przez każdego w dzisiejszych czasach nawet więcej niż jedną sztukę na osobę,
- szeroki wybór operatorów sieci komórkowych,
- stały monitoring ruchu turystycznego pomijający omyłki,
- pomocny w planowaniu rozwoju danego rozwoju pod względem turystyki i rekreacji.

Do wad należą:

- użycie w obrębie jednego kraju ze względu na koszty czyli włączający się roaming poza granicami państwa,
- podjęcie współpracy między operatorami sieci które rywalizują ze sobą na rynku,
- naruszenie prywatności, użytkownicy będą „pod stałą kontrolą”.

Opisane metody pomiaru ruchu turystycznego posiadają wiele pozytywnych oraz negatywnych cech. Począwszy od prostych pomiarów do nowoczesnych projektów. Wszystko aby dokonać pomiaru turystów poruszających się po szlakach. Metodę, która została przez nas wykorzystana w trakcie badań, możemy ocenić bardzo pozytywnie. Jest ona prosta, łatwa w wykonaniu, stosowana przez nas od lat. Pomagała określić wielkość natężenia ruchu turystycznego w naszym przypadku w Pienińskim Parku Narodowym.

W trakcie trwania Obozu Naukowego „Pieniny” prowadzone były także badania ankietowe. Miały one na celu określenie sylwetki turysty odwiedzającego Pieniński Park Narodowy, uzyskanie odpowiedzi na pytania dotyczące preferencji turystów oraz zebranie opinii na temat Pienińskiego Parku Narodowego. Badanie przeprowadzane było w dniach: 31 lipca – wtorek oraz 4 sierpnia czyli sobota. Tak jak i w czasie badania natężenia ruchu turystycznego, dobór takich dni nie był przypadkowy. Badanie prowadzone było w godzinach od 11 do 17, gdyż w takim okresie czasu ruch w Parku jest największy.

Ryc.2. Rozmieszczenie ankietów na terenie PPN w 2012r.

Opracował: Witold Jucha

Próbę losową uzyskano ankietując co 5 osobę wychodzącą z Parku. W przeciągu dwóch dni badaniami objęto 503 respondentów. W trakcie badań ankietrzy rozmieszczeni byli w 5 punktach (ryc.2): Przełęcz Trzy Kopce, Sromowce Niżne, Toporzysko, Przełęcz Sosnów oraz Sokolica. Dwa z nich: Sromowce Niżne oraz Toporzyska były to miejsca wyjścia/wejścia do Parku, pozostałe trzy: Przełęcz Trzy Kopce, Przełęcz Sosnów oraz Sokolica stanowiły punkty węzłowe, pozwalające na dojście do granic parku.

W literaturze spotykamy się z opiniami, iż ankietę jest szczególnym przypadkiem wywiadu. Jednak od właściwego wywiadu odróżniają ankietę 3 cechy: stopień standaryzacji pytań, zakres i „głębokość” problematyki oraz zasady jej przeprowadzenia. Ankietę w badaniach jest metoda niezastąpioną. Jest narzędziem, dzięki któremu można poznać cechy zbiorowości, opinię o zdarzeniach oraz dane liczbowe. (Pilch, Bauman, 2001).

Zasadniczą rolę w badaniach ankietowych spełnia kwestionariusz ankiety. Poziom jego wykonania wpływa w istotny sposób na jakość uzyskiwanych danych. Dzięki zapewnieniu anonimowości respondenta możliwe jest otrzymanie szczerych odpowiedzi. Z kolei właściwa kolejności i odpowiedni dobór pytań ułatwiają

opracowanie otrzymanych danych oraz sprawiają, że osoba ankietowana z większą chęcią udziela na nie odpowiedzi.

Tworząc kwestionariusz należy pamiętać o kilku podstawowych zasadach dotyczących konstrukcji pytań w ankiecie. Jeżeli nie będziemy o nich pamiętać, respondenci z niechęcią lub w ogóle nie będą ich uzupełniać. Najważniejsze jest, aby pytania wynikały z podjętej problematyki badawczej; nie zamieszczamy w kwestionariuszu pytań nie na temat. Wszystkie powinny być jasno sformułowane w sposób przystępny i zrozumiały dla każdego. Powinny charakteryzować się także jednoznacznością. Pytania muszą być neutralne – nie mogą sugerować odpowiedzi. W kwestionariuszu nie umieszcza się pytań, które mogłyby spowodować udzielenie nieszczerých odpowiedzi. Unikać należy pytań osobistych. Dodatkowo pytania powinny mieć odpowiednią formę gramatyczną, najlepiej, gdy jest ona taka sama do wszystkich pytań (Gruszczyński, 2002). Ważna jest także kolejność pytań. Ich układ powinien tworzyć logiczny ciąg, pytania najlepiej podzielić na bloki tematyczne. Najpierw powinny znaleźć się pytania dotyczące ogólnie badanego problemu, a następnie pytania, coraz bardziej szczegółowe, zawężające zakres problemu. Konstrukcja taka nazywana jest „konstrukcją lejkową”. Bardzo istotną cechą kwestionariusza ankiety jest to, aby zawierał instrukcję nie tylko udzielania odpowiedzi, ale także informacje na temat celu badań, ich inicjatora oraz zapewnieniu anonimowości. (Łobocki, 2003).

Badania ankietowe w Pienińskim Parku Narodowym prowadzone są już od 2008r. Z roku na rok kwestionariusz był udoskonalany, aby wyniki z niego otrzymywane były miarodajne oraz reprezentatywne. Kwestionariusz opracowany na potrzeby badań w 2012r. zawierał 22 pytania. Można je pogrupować w 4 kategorie: pytania dotyczące pobytu i zakwaterowania (na przykład pytanie: *Długość pobytu (w dniach), miejsce noclegu (jeśli w pytaniu 5 odpowiedź powyżej 2)*), pytania o przyczynę i sposób przybycia do Pienińskiego Parku Narodowego (przykład: *Dlaczego przyjechał/a Pan/Pani do PPN?*), a także pytania pozwalające wyrazić własną opinię na temat badanego obszaru (przykładowe pytanie: *Jak ocenia Pan/Pani: dostępność bazy noclegowej w Pieninach, dostępność bazy gastronomicznej w Pieninach, jakość infrastruktury drogowej i dostępność komunikacyjną w Pieninach.*). Ostatnia grupa pytań tzw. metryczka dostarczała informacji o respondencie. Znalazły się tam pytania standardowe, charakterystyczne dla każdej metryczki jak np. płeć, rok urodzenia, miejsce zamieszkania. Oraz pytania bardziej osobiste dotyczące liczby posiadanych dzieci czy dochodu miesięcznego.

Porównując pod względem budowy ankietę zastosowaną w trakcie badań, z ankietami opisywanymi w literaturze, jest ona dobrze skonstruowana. W części wstępnej kwestionariusz zawiera informacje o instytucji prowadzącej badania, zwięźle opisane cele, jakim ma służyć ankietą, a także zapewnia o anonimowości prowadzonych badań. Właściwa część ankiety, składająca się na pytania do respondentów, także zachowuje najważniejsze zasady tworzenia ankiety. Pytania tworzą logiczny ciąg oraz pogrupowane są w bloki tematyczne (wyjątkiem jest pytanie dotyczące przyczyny przyjazdu do Pienińskiego Parku Narodowego znajduje się pomiędzy pytaniami o pobyt, a ocenę Parku w oczach turystów). Poprawną konstrukcję posiada również metryczka. Znajduje się ona na końcu ankiety, czyli w odpowiednim dla niej miejscu. Jednak niektóre pytania w niej zawarte mogłyby zostać pominięte, na przykład pytanie o liczbę posiadanych dzieci, bądź pytanie o dochód miesięczny. Oba te pytania są pytaniami osobistymi. Pytanie o kod pocztowy, można byłoby zastąpić pytaniem o miejsce zamieszkania, gdzie respondent wpisywałby swoją miejscowość. Ułatwiłoby to późniejsze opracowywanie danych.

Kwestionariusz ankiety bogaty jest w różnego rodzaju typy pytań. Znajduje się tu pytanie wprowadzające, które wprowadza respondenta do zagadnień poruszanych w całej ankiecie. Są także pytania o opinię, motyw czy źródła informacji. W kwestionariuszu pojawia się kilka błędów, które dotyczą odpowiedzi do pytań, przykładem jest pytanie 6. „*Długość pobytu (w dniach)*” wraz z odpowiedziami: *1,2,3,4,5-7,7-14,14 i więcej*. Błąd polega tutaj na nierozłącznej kafeterii (zestaw pytań zawierających propozycje ewentualnych odpowiedzi). Co powinien zaznaczyć turysta którego pobyt wynosił 7 lub 14 dni? Do pytań dyskusyjnych zaliczyć można także pytanie 5. „*W jaki sposób dostał/a się Pan/Pani do Parku?*”. Odpowiedzi do tego pytania sugerują bardziej przyjazd do Pienin, a nie do Parku. Kolejnym kłopotliwym pytaniem jest: „*Jaki jest koszt Pana/Pani wyjazdu (na osobę)? Kto go pokrywa?*”, zalicza się ono do pytań osobistych, może powodować udzielenie nieszczerých odpowiedzi. Pytanie 11. dotyczące oceny turysty „*Jak ocenia Pan/Pani ...*” nie dotyczy oceny Pienińskiego Parku Narodowego, ale obszaru całych Pienin. Poważnym błędem jest brak instrukcji w jaki sposób należy udzielać odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie. W niektórych pytaniach nie wiadomo czy zaznaczyć trzeba tylko jedną odpowiedź czy więcej.

PODSUMOWANIE

Obserwacja połączona z pomiarem należy do najprostszych metod stosowanych w celu zbadania natężenia ruchu turystycznego. Obie metody stosowane w trakcie badań: obserwacja i badanie ankietowe, a także sposoby ich wykonywania posiadają zalety oraz wady. Wśród zalet obserwacji wymienić można: właściwe rozmieszczenie osób liczących pozwoliły na określenie natężenia ruchu turystycznego na większości szlaków w Pienińskim Parku Narodowym, w punktach węzłowych szlaków, w których natężenie ruchu jest duże umieszczone zostały dwie osoby (aby uniknąć błędów związanych z pominięciem turystów), ustalone piętnastominutowe interwały ułatwiły późniejsze opracowanie danych. Poza tym obserwacja jest prostą metodą w wykonaniu, charakteryzuje się niskimi kosztami. Wskazać należy także wady: obserwacja wymaga dużej liczby osób liczących turystów (początkowo na potrzeby badań wyznaczonych punktów pomiarowych było więcej, jednak ze względu na niewystarczającą liczbę osób liczących, niektóre punkty pominięto), w czasie obserwacji dochodziło do błędów wynikających m.in. z pominięcia turystów, niektórzy turyści mogli być liczeni 2 razy, zbyt krótki czas trwania badań zarówno w ujęciu całości jak i pojedynczych dni. Plusem w badaniach ankietowych jest szybkość badań, dodatkowo metoda ta umożliwia przebadanie dużej liczby osób. Dzięki anonimowości ankiety uzyskane dane mają wysoki stopień wiarygodności. Wadami badania ankietowego jest z kolei trudność w opracowaniu wyników w oparciu o pytania otwarte. Należy się także liczyć z możliwością udzielania przez respondentów nieszczerych odpowiedzi.

Dzięki trafnemu doborowi punktów obserwacyjnych, a także właściwemu skonstruowaniu pytań zawartych w kwestionariuszach można było dokładnie określić sylwetkę turysty oraz dokonać poprawnej oceny monitoringu ruchu turystycznego.

LITERATURA:

Apanowicz J., 2003, Metodologia nauk, Toruń.

Baranowski M., Leja K., *Podsumowanie badań przeprowadzonych w ramach obozów naukowych w Pienińskim Parku Narodowym w latach 2007, 2008 przez Studenckie Koło Naukowe Geografów Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.*

Buchwał A., Fidelus J., 2010. *Monitoring ruchu turystycznego przy użyciu czujników ruchu na przykładzie Tatrzańskiego i Babiogórskiego Parku Narodowego*, [w:] Krzan Z. (red.), *Nauka a zarządzanie obszarem Tatr i ich otoczeniem*, t. III, Zakopane, 45 – 46.

Frankfort – Nachmias Ch., Nachmias Ch., 2001. *Metody badawcze w naukach społecznych*, Zysk i S-ka, Poznań.

Gruszczyński L., 2002. *Elementy metod i technik badań socjologicznych*, Śląskie Wydawnictwo Naukowe, Tychy.

Jucha W., 2012. *Badania naukowe nad ruchem turystycznym w Pienińskim Parku Narodowym w 2012 roku sprawozdanie*, Kraków.

Kiszka K., Majewski K., Semczuk M., 2009. *Ruch turystyczny w Pienińskim Parku Narodowym*, [w:] Górka Z., Więclaw-Michniewska J. (red.), *Badania i podróże krakowskich geografów*, t.4, Polskie Towarzystwo Geograficzne Oddział w Krakowie, Kraków, 129 – 136.

Łobocki M., 2003. *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków.

Ostwald M., 2009. *Inżynieria systemów. Materiały pomocnicze do wykładów*, Poznań.

Pilch T., Bauman T., 2001. *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa.

Sztumski J., 1999. *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, „Śląsk” Sp. z o.o. Wydawnictwo Naukowe, Katowice.

Źródła internetowe:

http://sms.am.put.poznan.pl/eskrypty_pliki/inzynieriasystemow/metodologia.pdf

http://wtir.awf.krakow.pl/attachments/article/148/Wyst%C4%85pienie_%2010.12.pdf

cytacja: Faron M., Kochan A., Liszka J., (2012). *Metodyka pomiaru ruchu turystycznego i badania ankietowego w Pienińskim Parku Narodowym w 2012 roku. Prace Studenckiego Koła Naukowego Geografów Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*, 1, 52-62.